

iva tajovská

pastýřka snů

příběh první české letkyně

maraton

m

pastýřka snů

iva tajovská

pastýřka snů

příběh první české letkyně

Praha 2024

maraton

Knihu finančně podpořilo Ministerstvo kultury České republiky.

**MINISTERSTVO
KULTURY**

© Iva Tajovská, 2024

© Maraton, 2024

ISBN 978-80-88411-33-8

PROSTÉ

*Obdivujeme spoustu předmětů a podnětů
největší obdiv však náleží věcem prostým
kadeřavým mrakům kamenům u rozcestí
činům z nichž stoupá dým*

František Uher

Prolog

Životní příběh Boženy Laglerové, první české pilotky a zároveň třinácté ženy na světě, která neodolala vábení výšek a získala mezinárodní letecký průkaz, není veřejnosti příliš znám. Dovolila jsem si nahlédnout do jejího života plného dobrodružství, nebezpečí, nástrah, odhodlání, úspěchů, ale i pádů, a to nejen ze skutečných výšek, ale i z pomíjivých výšin slávy.

Vyprávění o této průkopnici aviatiky i o mužích, s nimiž sdílela stejné nadšení i posedlost pro létání a touhu po posouvání lidských možností, se opírá o podklady badatelů a nadšenců zabývajících se počátky létání na půdě Českého království. S vědomím, že plně vystihnout skutečnost nelze, jsem vyplnila skuliny mezi známými fakty i dochovanými vzpomínkami a nechala se vést náznaky mezi řádky. Příběh této komplikované, statečné a obdivuhodné ženy jsem doplnila tím, co mi fantazie napověděla. To mi umožnilo nahlédnout i do jejího soukromí a prožívání nejednoznačných vztahů k mužům, k matce, k širší rodině, přátelům a soupeřníkům.

I. ČÁST

Podzimní chlad vlhké dlažby zalézal pod vlněnou sukni. Na okamžik ji zamrzelo, že odmítla možnost odvozu na letiště automobilem. Tušila, že švagrova nabídka je spíše zdvořilostní, místo v jeho vozu bylo už přislíbeno sestře, matce a redaktorovi časopisu Sport a hry. Další zdržení kvůli ní by pro něj bylo přítěží. Čekal ho náročný den; funkce ředitele letů byla pro Václava Felixe, profesora Českého vysokého učení technického a předsedy Českého aviatického družstva, otázkou cti. Bylo jí jasné, že ho dnes čeká jak řada nezáviděníhodných společenských a organizačních povinností, tak i obavy z nepředvídatelných okolností, které doprovázejí každou velkou veřejnou produkci závisející na počasí, spolehlivosti techniky a štěstí. Během takových akcí švagr bývá nervózní, i když se to snaží zamaskovat bohorovností.

Božena Laglerová přidala do kroku. Původně chtěla jet zvláštním vlakem vypraveným do Vysočan, ale na poslední chvíli si to rozmyslela a zamířila k zastávce, kterou měla blíž. Z dálky zahlédla odjíždějící tramvaj a několik přešlapujících lidí, kteří se do ní už nevtěsnali. Přitom v novinách slibovali, že na první říjnovou neděli bude hromadná doprava do Vysočan a Libně výrazně posílena.

Zpomalila a zamyslela se, zda by přece jen neměla využít zvláštního vlaku, představa přeplněné, vydýchané

tramvaje ji odrazovala. Vedle ní se mihla barevná postava. Nevěnovala jí pozornost, ten den bylo na ulici příliš rušno na to, aby se snažila nepřehlédnout někoho známého, s kým se sluší prohodit pár zdvořilostních frází nebo koho by měla alespoň pozdravit.

Snědá ruka, která náhle sevřela její paži, ji donutila zastavit se. Jen okamžik se vydržela dívat do hubené tváře ženy s naléhavým pohledem. Pokusila se vytrhnout.

Vzduch rozřízl chraptivý hlas. „Nespěchají, slečinko.“

Božena si oprášila místo na rukávu, do kterého se vpíjel kostnatý stisk, ale než se jí podařilo pokračovat v cestě, žena ji hbitě uchopila za obě ruce a obrátila je dlaněmi vzhůru. Drzost té ženské, divný odér a zvláštní síla, která se nehodila ke starému, vyzáblému tělu, ji zaskočily natolik, že se nedokázala včas ze sevření vyprostit.

„Řeknu, co slečinku čeká.“

„O nic jsem vás nežádala! Nechci to vědět,“ vyjekla a pokusila se vyškubnout. Ženská v chatrných hadrech se jen ušklíbla, přimhouřila oči a přiblížila si Boženiny dlaně k obličeji tak blízko, až mladá žena ucítla její horký dech. Nechápala, že se nedokáže ubránit tomu podivnému stvoření, přece nepatří mezi křehké dívky. Nevěděla, zda ji dlaně pálí víc z nechtěného doteku nebo z neschopnosti odehnat od sebe tu osobu. Náhle se jí vybavila zmínka matky u společného oběda, při kterém se rozpovídala o tom, že se po Vršovicích pohybuje divná ženská, která obtěžuje zejména mladé ženy a věští jim budoucnost, aby z nich vytáhla peníze, nebo dokonce i šperky. Místní na

ni už kolikrát volali četníka, ale po čase se znovu objevila na jiném místě.

„Pochybuju, že je někdo tak hloupý a dá se,“ skočila matce do řeči. Nechtělo se jí poslouchat řeči sloužící k udržování povinné konverzace u jídla.

Teď aby byla matce za to povídání vděčná. Obejde se i bez četníka a té odpudivé ženy se zbaví rychle a chytře. „Pusťte mě, dám vám peníze i bez věštění, velmi spěchám,“ řekla možná až příliš nahlas s pohledem na tramvaj, která se objevila na konci ulice. Rozhodně nestála o to, aby ji někdo ze známých viděl v této společnosti.

Místo toho, aby sevření povolilo, rozeznělo se přerývané mumlání. Po chvíli se z nesrozumitelných zvuků začala tu a tam odlupovat trhaná slova, která byla čím dál srozumitelnější a postupně do sebe zapadala. Nestála o ně.

„... hodně domů, vysokých domů... Moc vody, moc slunce. Ptáci. Hodně ptáků. Bolest. Stesk.“

„To stačí, nesmyslům nevěřím, zdržujete mě.“ Znovu se pokusila vyprostit, ale stisk zesílil. „Jestli mě okamžitě nepustíte, zavolám četníky,“ začala vyhrožovat. Drbanka jen odfrkla a zkoumavě se zahleděla do obličeje své oběti. „Nemáš štěstí v lásce, děvče,“ řekla a Božena se nemohla ubránit dojmu, že se té ženské do jinak nepříjemného hlasu vetřel soucit. Sevřela rty a snažila se udržet nicneříkající výraz; když už se jí nedařilo té baby zbavit, nebude jí pomáhat, na tenhle trik nenaletí. Takovou vědmu, jako je tato, by taky mohla dělat, stačí se podívat, zda má mladá žena zasnubní nebo snubní prsten.